

นิตติ ปรเมศวร มาจาก
แหล่งสร้าง และคิดด้วยปัญญา ไม่มี



เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการเรื่อง
“โลกของอิสลามและมุสลิมในอุษาคเนย์”
The Islamic World and Muslims in Southeast Asia

- สนธิสัญญาของพระพุทธเจ้าหลวงกับฝรั่งเศส
และปราสาทเขาพระวิหารของกัมพูชา
- ว่าด้วย สนธิสัญญาและแผนที่ไทย (สยาม) -
กัมพูชา : พรหมแดนความไม่รู้ของสื่อสาธารณะ
- เขาพระวิหาร กับ นักวิชาการขายชาติ และ
อาณาจักรแห่งความมืดบอดระหว่าง “มนุษยชาติ”

อัครพงษ์ คำคุณ

28 - 29 พฤศจิกายน 2551
โรงแรม ทวิน โลดจ์ นครศรีธรรมราช



สนธิสัญญาของพระพุทธเจ้าหลวงกับฝรั่งเศส และ ปราสาทเขาพระวิหารของกัมพูชา

อัครพงษ์ คำคุณ *

“เส้นแบ่งพรมแดน” ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างใหม่ มีอายุไม่เกิน 150 ปี เพราะเพิ่งจะถูกกำหนดให้มีขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของสิ่งที่เรียกว่า “แผนที่” เป็นเครื่องกำหนดอาณาเขตอำนาจทางการเมืองระหว่างผู้ปกครองกลุ่มต่างๆ ให้ชัดเจน มันคงตายตัว ตามรูปแบบรัฐชาติปดัยสมัยใหม่ที่เรียกว่า “รัฐประชาชาติ (Nation State)” แต่ก่อนหน้าที่จะมีการปักปันเขตแดนในรูปแบบของการทำแผนที่สมัยใหม่นั้น ผู้ปกครองกลุ่มต่างๆ เช่น อาณาจักรทั้งหลาย มักรับรู้ริมณฑลอำนาจของตนว่า ครอบคลุมพื้นที่ไม่ชัดเจนและไม่มั่นคง เพราะขอบเขตอำนาจอาจเปลี่ยนแปลงขยายกว้างออกหรือหดแคบเข้า มากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับอำนาจบารมีและอิทธิพลทางการเมือง และในบางครั้งพรมแดนอาจลัดเปลี่ยนไปอยู่ใต้อำนาจของอาณาจักรอื่นๆ ได้ หรือบางพื้นที่อาจไม่มีอิทธิพลอำนาจของอาณาจักรใดเลย ที่จะเคยแผ่เข้าไปถึงมาก่อน

เมื่อทำความเข้าใจกันในเบื้องต้นดังนี้แล้ว ขอตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ สนธิสัญญาของพระพุทธเจ้าหลวงกับฝรั่งเศส และ ปราสาทเขาพระวิหารของกัมพูชา ดังนี้

ประการที่ 1 เมื่อราชอาณาจักรสยาม ก้าวเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า “สมัยใหม่” สิ่งทีเรียกว่า “แผนที่ประเทศ” ก็เพิ่งเริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้น และหากกล่าวแต่

* โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เฉพาะดินแดนทางด้านทิศตะวันออกของสยามแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือผู้ที่เริ่มทรงสร้าง "แผนที่ประเทศสยาม" เป็นพระองค์แรก เพราะทรงทำสนธิสัญญาฉบับต่างๆ กับฝรั่งเศส เพื่อแบ่งปันแย่งชิงดินแดนในลาวและกัมพูชา ดังนี้ ฉบับแรก 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2410 ฝ่ายสยามยอมรับอำนาจของฝรั่งเศสเหนือกัมพูชา และฝ่ายสยามจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในกิจการของกัมพูชา ทั้งนี้พระตะบองและเสียมเรียบยังขึ้นอยู่กับฝ่ายสยาม ฉบับที่สอง 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 (ผลจาก รศ. 112 [กรกฎาคม 2436]) ฝ่ายสยามยอมสละอำนาจออกจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง รวมทั้งเกาะแก่งทั้งหมดในแม่น้ำโขงให้เป็นของฝรั่งเศส และสยามจะไม่ตั้งฐานที่มั่นทางทหารในพระตะบอง เสียมเรียบ และภายในรัศมี 25 กิโลเมตรตลอดฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ฉบับที่สาม 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2447/ค.ศ. 1904 [นับแบบเก่า คือ พ.ศ. 2446] ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับดินแดนลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขง เช่น หลวงพระบาง พิชัย น่าน และเมืองอื่นๆ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อความจากสนธิสัญญาฉบับปี พ.ศ. 2436 ฉบับที่สี่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2447/ค.ศ. 1904 ฝ่ายสยามยอมยกตราดและด่านซ้าย เพื่อแลกกับจันทบุรี ซึ่งอยู่ภายใต้การยึดครองของฝรั่งเศส ครั้งหลังสุด 23 มีนาคม พ.ศ. 2450/ค.ศ. 1907 [นับแบบเก่าคือ พ.ศ. 2449] ฝ่ายสยามตกลงยกพระตะบอง เสียมเรียบ และศรีโสภณ เพื่อแลกกับด่านซ้ายและตราด รวมทั้งหมู่เกาะต่างๆ ของอำเภอแหลมงอบในปัจจุบัน มาเป็นของสยาม (ทั้งนี้ไม่รวมเกาะกง เพราะไม่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญา) ซึ่งทั้งสยามและฝรั่งเศสต่างยอมรับตามข้อตกลงทั้งหมด

ประการที่ 2 เอาเข้าจริงแล้ว กรณีพิพาทเรื่อง ปราสาทเขาพระวิหาร เริ่มต้นขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2483 รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำสงครามกับฝรั่งเศสเพื่อแย่งชิงดินแดนในเขตอินโดจีน ทำให้ฝ่ายรัฐบาลไทยบุกเข้ายึดดินแดน 4 จังหวัด คือ ไชยบุรีและจำปาสักในลาว กับ เสียมเรียบและพระตะบองในกัมพูชา

ฝ่ายไทยจึงได้ครอบครองโบราณสถานของอื่นๆ ในเขตกัมพูชา รวมทั้งปราสาทเขาพระวิหารด้วย ยกเว้นเขตโบราณในเขตเมืองพระนคร เช่น ปราสาทนครวัด และเมืองนครธม แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2488 เมื่อญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยซึ่งเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น จึงต้องคืนดินแดนที่เข้าไปยึดครองทั้งหมดให้กับฝรั่งเศส และเมื่อกัมพูชาได้เอกราชจากฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2496 แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ฝ่ายไทยจึงถือโอกาสส่งทหารเข้าไปครอบครองพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แห่งกัมพูชา ทรงยื่นฟ้องคดี “ปราสาทเขาพระวิหาร” ต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลก ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2502 จึงทำให้ประชาชนชาวไทยเริ่มรู้จักปราสาทเขาพระวิหารเป็นครั้งแรก ศาลโลก ณ กรุงเฮก ได้ไต่สวนคดีจำนวนทั้งสิ้น 73 ครั้ง เป็นระยะเวลา 3 ปี และมีคำพิพากษาในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ว่า “ศาล โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม ลงความเห็นว่างว่าปราสาทเขาพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา” และ “ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทเขาพระวิหาร และบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตของกัมพูชา”

หลังจากนั้นไม่นานก็เกิดสงครามขึ้นภายในประเทศกัมพูชา ปราสาทเขาพระวิหารจึงเปิดให้เข้าชมช่วงสั้นๆ ในปี พ.ศ. 2513 และในปี พ.ศ. 2518 ก็ปิดไปเนื่องจากถูกเขมรแดงเข้ายึดครอง และเมื่อสงครามสงบลง ปราสาทเขาพระวิหารก็เปิดอีกครั้งในปี พ.ศ. 2535 และถูกปิดไปอีกในปีต่อมา จนกระทั่งในปลายปี พ.ศ. 2541 จึงเปิดให้เข้าชมอีกครั้งและเปิดเรื่อยมา เมื่อ พ.ศ. 2546 กัมพูชาได้สร้างถนนเข้าไปถึงปราสาทเขาพระวิหารจนสำเร็จ ส่วนสถานการณ์ในปัจจุบันนั้น หากมีปัญหการกระทบกระทั่งกันตามแนวชายแดน ก็อาจมีข่าวเป็นระยะๆ ว่า เขาพระวิหารปิดให้เข้าชมโดยมิได้แจ้งล่วงหน้า

ดังนั้น ในกรณีข้อพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหาร แม้ว่าจะยังมีผู้แสดงความ
คิดเห็น “เก๋บดก” เพื่อโต้แย้งคำตัดสินของศาลโลก หรือขึ้นตอนความถูกต้องของ
การปักปันเขตแดน ตามหลักสากลเรื่องสันปันน้ำ หรือทางขึ้นเขาพระวิหารอยู่ฝั่ง
ไทยย่อมน่าจะเป็นของไทย หรือเหตุผลอื่นๆ เพื่อปลุกปั่น รื้อฟื้นข้อพิพาทคดี
“ปราสาทพระวิหาร” ขอดังข้อสังเกตว่า สนธิสัญญาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงทำเพื่อแลกดินแดนกับฝ่ายกัมพูชาของฝรั่งเศสนั้น ทรงทำด้วย
พระปรีชาสามารถเป็นที่ประจักษ์ “เสียส่วนน้อย เพื่อรักษาส่วนใหญ่” ทำให้ประเทศ
ชาติของเราก็ได้ผลประโยชน์ในดินแดนอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย หากประชาชนใน
ปัจจุบันไม่ยอมรับเอาพระบรมราชวินิจฉัยของพระพุทธเจ้าหลวงเอาไว้โดยดุษณีแล้ว
ก็ขอให้คิดว่า ชาติไทยในปัจจุบันมีฐานะไม่ลำบากไปกว่ากัมพูชา จะมามัวคิดเล็ก
คิดน้อย “ไม่เป็นผู้ใหญ่” และ “ไม่บรรลุนิติภาวะ” อยู่ทำไม

ประการที่ 3 “There is no ‘if’ in History - ไม่มีคำว่า ‘ถ้า’ ใน
ประวัติศาสตร์” หมายความว่า ประวัติศาสตร์ ว่าด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วใน
อดีต ไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ตามที่เราต้องการได้ แต่
“ถ้า” จะใช้ประวัติศาสตร์ ก็ “ควร” ใช้เพื่อความเข้าใจมนุษย์และสังคม เพื่อสร้าง
“สันติสุขสมานฉันท์” เพราะ “ถ้า” นำมาใช้เพื่อเป็นข้ออ้างในการปลุกปั่นและรองรับ
ต้นเหตุทางการเมืองเพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำ “ประวัติ
ศาสตร์ของชาติ” มาสร้าง “ความเคียดแค้นชิงชัง” ต่อกันและกันแล้ว เราจะเหลือ
ความภาคภูมิใจใน “ชาติ” และ “บรรพชน” อยู่อีกสักกี่มากน้อย

ในสถานการณ์ที่กำลังตึงเครียดเช่นนี้ *มูทิดา* คือ ความพลอยยินดี และ
อุเบกขา คือ ความวางเฉยไม่เข้าเติม เป็นข้อปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อประเทศ
เพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา บรรดาความ “เพื่อเจ้าเลวโหล” ของกลุ่มการเมืองและ
บุคคลบางคนที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ คือสิ่งที่ควรพิจารณาให้เห็นถ่องแท้ว่า

“ปราสาทเขาพระวิหาร” และวาทกรรมยุ้งให้ “รังเกียจชนชาติเขมร” กำลังถูกนำมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองนั่นเอง

เท่าที่จำได้ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ และ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยบรรยายในห้องเรียนอยู่เสมอๆ ว่า “คนไทยเรา ถ้าเอาแต่หลงตัวเอง มัวแต่ยกตนข่มท่าน ไม่เรียนรู้เข้าใจเพื่อนบ้าน ในทางที่เหมาะสมแล้ว วันดีคืนร้าย หากเขาไม่พอใจ เราก็อาจถูกทวงเอาภาษาคืนได้ เช่น คนไทยอาจเดินไม่ได้อีกต่อไป เพราะคำว่า เดิน มาจาก เดรุ หรือ ดำเนิน ในภาษาเขมร และคนไทยก็อาจหายใจไม่ออก หากไม่มีภาษาเขมรให้ยืมคำว่า จมูก นี่ยังไม่ต้องพูดถึงตัวเลขหรือราชาศัพท์ทั้งหลาย” ขอบท่ายด้วยบทประพันธ์จากหนังสือ เพลงดนตรีประวัติศาสตร์ ของ กรมศิลปากร จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2481 โดย หลวงวิจิตรวาทการ (กิมเหลียง วัฒนปฤดา) ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นต้นคิดเปลี่ยนชื่อประเทศจาก สยาม เป็น ไทย เมื่อปี พ.ศ. 2482 ซึ่งหน้าที่ 8 ของหนังสือเล่มนี้ ผูกกลอนที่ให้อาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชาติไทยกับกัมพูชาเอาไว้อย่างดีพอเหมาะสม ความว่า

“...เลือดของไทยเข้าไปปนเขมร

ทำให้เด่นเกียรติไทยได้ส่งเสริม

เลือดเขมรปนไทยไกลจากเดิม

ไทยยิ่งเพิ่มเขมรกลายเป็นไทยแท้...”

ว่าด้วย สนธิสัญญา และ แผนที่ไทย (สยาม)-กัมพูชา : พรมแดนความไม่รู้ของสื่อสาธารณะ

อัครพงษ์ คำคุณ *

สำหรับผมแล้ว พรมแดนความรู้เกี่ยวกับ สนธิสัญญา พรมแดน และแผนที่ ไทย-กัมพูชา ค่อนข้างแตกต่างมากจากสิ่งที่ปรากฏในการนำเสนอของบรรดาสื่อสารมวลชนไทยในปัจจุบัน รวมทั้งบรรดา “ผู้รู้อิสระ” ทั้งหลายที่ออกมาให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ดังนั้นจึงขอโอกาสนำเสนอพรมแดนความไม่รู้หรือไม่ถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับ สนธิสัญญา และแผนที่ไทย (สยาม)-กัมพูชา

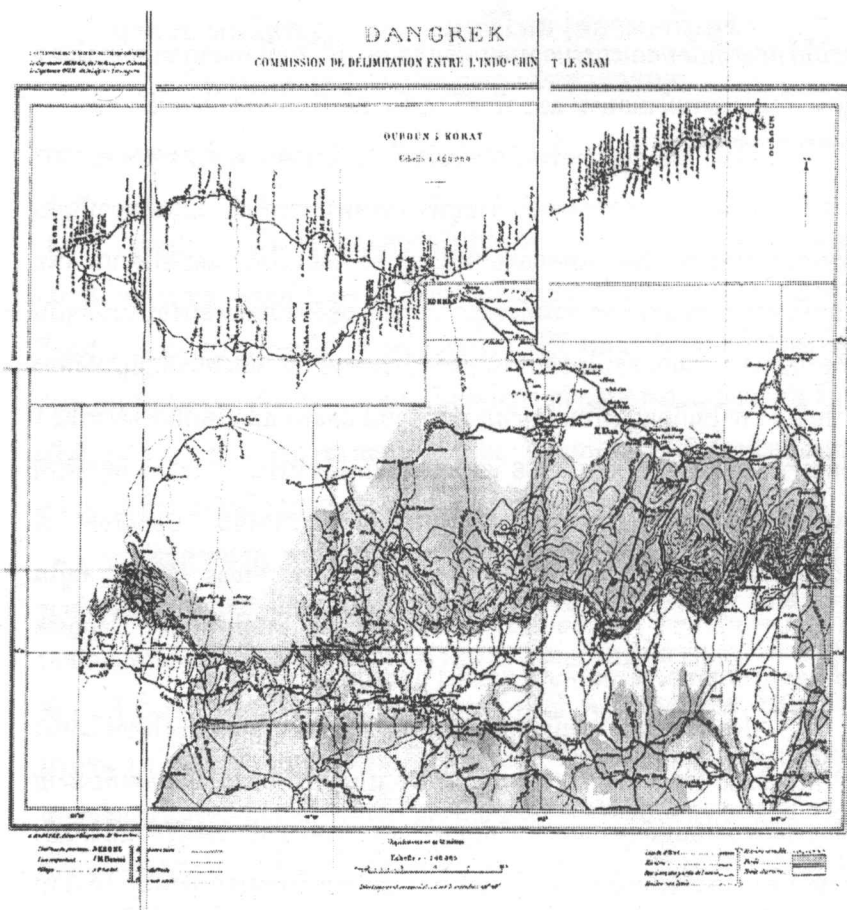
ประการแรก สนธิสัญญา พ.ศ. 2447/ค.ศ. 1904 และ สนธิสัญญา พ.ศ. 2450/ค.ศ. 1907 และแผนที่ภาคผนวก 1 หรือ MAP ANNEX 1 กล่าวคือ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในสนธิสัญญาระหว่างพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 กับฝรั่งเศส ฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2447/ค.ศ. 1904 นั้น มาตรา 1 กำหนดให้ “เส้นเขตแดน คือ สันปันน้ำ” ซึ่งคำว่า “เส้นสันปันน้ำ” นี้เอง ได้ถูกนำมาเป็นข้อถกเถียงเรื่องดินแดนและอธิปไตยของไทยเหนือเขาพระวิหารบนเทือกเขาพนมดงรัก แต่เอาเข้าจริงแล้ว ใน มาตรา 3 ของสนธิสัญญาฉบับเดียวกันนี้ก็ได้ระบุเอาไว้ด้วยเช่นกันว่า “ให้มีการปักปันเขตแดนระหว่างราชอาณาจักรสยามกับดินแดนที่ประกอบเป็นอินโดจีนฝรั่งเศส การปักปันนี้ให้กระทำโดยคณะกรรมการผสมประกอบด้วยพนักงานซึ่งประเทศภาคีทั้งสองแต่งตั้ง” หมายความว่า แม้สนธิสัญญาจะกำหนดให้ “เส้นเขตแดน คือ สันปันน้ำ” แต่ “แนวเขตแดนที่แน่นอน

*วิทยาลัยนานาชาติปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

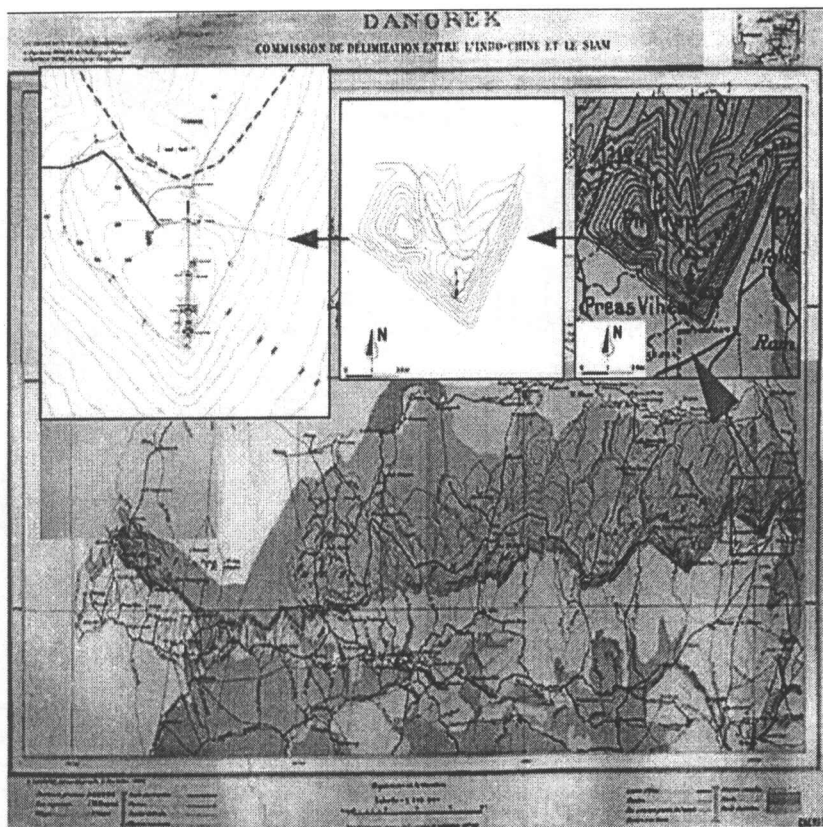
จะได้กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการผสมฝรั่งเศส-สยาม" โดยมี พลเอก หม่อมชาติเดชอุดม เป็นประธานฝ่ายสยาม และ พันตรี แบร์นาร์ด เป็นประธานฝ่ายฝรั่งเศส

ต่อมา สนธิสัญญาครั้งหลังสุดในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2450/ค.ศ. 1907 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปลงสัตยาบันกับฝรั่งเศสด้วยพระองค์เอง โดยตกลงยกพระตะบอง เสียมเรียบ และศรีโสภณ เพื่อแลกกับด่านซ้ายและตราด รวมทั้งหมู่เกาะต่างๆ ของอำเภอสลัดแดนในปัจจุบัน เพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยส่วนใหญ่ของประเทศเอาไว้ และสนธิสัญญาทั้งสองฉบับนี้เอง ทำให้เกิดแผนที่ไทย(สยาม)-กัมพูชาขึ้น และพิมพ์สำเร็จเป็นครั้งแรกใน 1 ปีต่อมา คือ พ.ศ. 2451/ค.ศ. 1908 และหนึ่งในแผนที่จำนวน 11 ระวัง ที่ถูกพิมพ์ขึ้นในชุดเดียวกันนี้ ก็ปรากฏเส้นเขตแดนตามแผนที่ระวังชื่อ "Dangrek" มีสัญลักษณ์ระบุอย่างชัดเจนว่าที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร "Preas Vihear" อยู่ในเขตแดนของกัมพูชา [แผนที่ฉบับนี้หาได้จาก Google โดยพิมพ์คำว่า Dangrek แล้วเลือกรูปภาพขนาดใหญ่พิเศษ รูปที่ 1 และรูปที่ 2]

ประการที่สอง กรณี "ศาสตราจารย์" ผู้รู้ทางกฎหมายของไทยท่านหนึ่งให้ "คำอธิบาย" ว่า แผนที่ไทย(สยาม)-กัมพูชา "เป็นการทำของฝรั่งเศสแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ถือว่าเป็นหลักฐานและสนธิสัญญา" แต่ "คำอธิบาย" ของผู้รู้ท่านนี้ขัดแย้งต่อหลักฐานและข้อเท็จจริง กล่าวคือ แม้ว่าคณะกรรมการผสมสองฝ่ายไม่ได้ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และกระบวนการปักปันเขตแดนส่วนใหญ่กระทำขึ้นโดยฝ่ายฝรั่งเศส แต่ในที่สุดเมื่อตีพิมพ์แผนที่แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2451/ค.ศ. 1908 ฝ่ายสยามก็ยอมรับแผนที่ดังกล่าวไว้ และเอาเข้าจริงแล้ว แผนที่ภาคผนวก 1 หรือ MAP ANNEX 1 ที่กัมพูชาใช้แนบคำฟ้องเพื่อสู้คดีปราสาทพระวิหารในศาลโลกเมื่อปี พ.ศ. 2502-2505/ค.ศ. 1959-1962 ก็คือแผนที่แผ่นเดียวกันกับแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ระวังชื่อ "Dangrek" [รูปที่ 3] หนึ่งในแผนที่ทั้งหมด 11 ระวัง



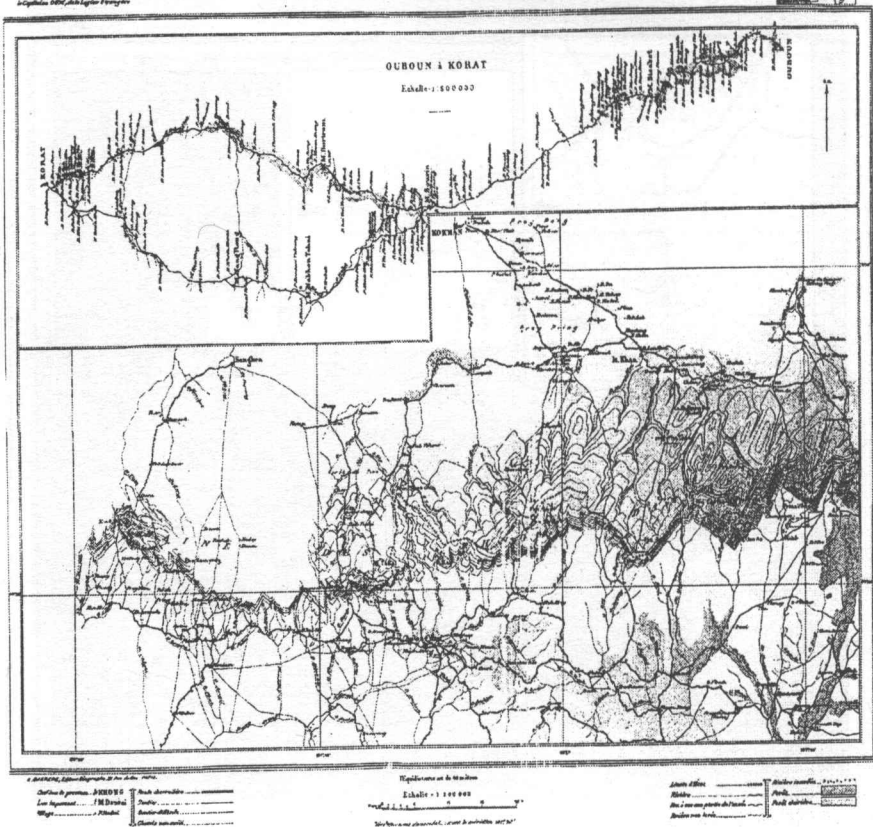
รูปที่ 1 แผนที่ Dangrek ค้นจาก Google โดยพิมพ์คำว่า Dangrek แล้วเลือกรูปภาพขนาดใหญ่พิเศษ จะพบรูปนี้ใน <http://wms.cfcambodge.org/mambo/images/stories/CarthePreahvihear.jpg>



รูปที่ 2 ตำแหน่งที่ตั้งของปราสาทเขาพระวิหารบนแผนที่ Dangrek ปรากฏเส้นเขตแดนและมีสัญลักษณ์ระบุอย่างชัดเจนว่าที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร “Preas Vihear” อยู่ในเขตแดนของกัมพูชา [รูปจาก เอกสารขอขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกของราชอาณาจักรกัมพูชาเสนอต่อ UNESCO หน้า 8]

DANGREK

COMMISSION DE DÉLIMITATION ENTRE L'INDO-CHINE ET LE SIAM



รูปที่ 3 สำเนาแผนที่ Dangrek จากต้นฉบับของกระทรวงการต่างประเทศ [ต้องการ
สำเนาติดต่อได้ที่ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์]

ระหว่างละ 50 แผ่น ได้แก่ 1. Maekhop and Chianglom 2. rivers in the north 3. Muang Nan 4. Paklai 5. Huang River 6. Pasak 7. Mekong 8. Dangrek 9. Phnom Kulen 10. Lake และ 11. Muang Trat

จากเอกสารราชการสถานทูตสยามในปารีส [ดูรูปที่ 4] เลขที่ 89/525 ลงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2451/ค.ศ. 1908 หม่อมเจ้าจุลจุลศักดิ์ กฤดากร อัครราชทูตสยามประจำฝรั่งเศส ทรงกล่าวถึง "คณะกรรมการผสม - Mixed Commission of Delimitation" ว่า "ได้ทำหน้าที่สำเร็จแล้ว" และทรงรับแผนที่ชุดนี้มาจาก "Captain Tixier" เพื่อส่งมาถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศของสยามขณะนั้น ซึ่งส่งมายังประเทศสยามทั้งหมด 11 ราววาง ราววางละ 44 แผ่น โดยทรงเก็บไว้ที่สถานทูตในฝรั่งเศสระหว่างละ 2 แผ่น และส่งไปยังสถานทูตสยามแห่งอื่นๆ ได้แก่ ลอนดอน เบอร์ลิน รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา แห่งละ 1 ชุด (ทั้ง 11 ราววางๆ ละ 1 แผ่น)

ดังนั้น แผนที่ภาคผนวก 1 หรือ MAP ANNEX 1 จึงเป็นที่รับรู้ของฝ่ายสยามมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451/ค.ศ. 1908 หากจะมี "ผู้รู้อิสระ" บางท่านกล่าวว่า "เป็นแผนที่ซึ่งฝรั่งเศสทำปลอมขึ้นทีหลัง เพื่อให้ฝ่ายกัมพูชาเอาไปใช้ผู้คิดในศาลโลก" จำต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนในถ้อยคำดังกล่าว เพราะแผนที่นี้ ปัจจุบันก็มีอยู่ที่กระทรวงต่างประเทศของไทย พิมพ์โดย H. BARRÈRE, Editeur, Geographe, 21 Rue du Bac, PARIS.

ประการที่สาม การรณรงค์ดินแดนที่เรียกว่า "มณฑลบูรพา" โดยอ้างอิงอนุสัญญาโตเกียว พ.ศ. 2484/ค.ศ. 1941 ซึ่งทำให้ฝ่ายไทยได้เข้าไปครอบครองดินแดนกัมพูชาที่จังหวัดพระตะบอง และเสียมเรียบ ที่ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น "จังหวัดพิบูลสงคราม" รวมทั้งดินแดนลาวที่ "จังหวัดลานช้าง" และ "จังหวัดจำปาศักดิ์" แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงมีการลงนามในสนธิสัญญาอีกหนึ่งฉบับคือ สนธิ

Annex No. 14

Letter of the 20th August, 1908 from the Siamese Minister in Paris to the Ministry of Foreign Affairs in Bangkok

[Translation]

The Royal Thai Legation, Paris.

20 August R.E. 127 (1908).

No. 89/525.

I, Momchao Charunsak Kritdakon, Thai Minister to Paris, have the honour to inform Your Royal Highness Prince Devawongse Varoprakar, Minister of Foreign Affairs, that regarding the Mixed Commission of Delimitation of the frontiers and the Siamese Commissioners' request that the French Commissioners prepare maps of various frontiers, the French Commissioners have now finished their work. Captain Tixier has brought a series of maps to me in order that I may forward them to Your Royal Highness. The maps for the north region are

- | | |
|----------------------------------|-----------|
| (1) map of Maekhop and Chianglom | 50 sheets |
| (2) map of rivers in the north | 50 sheets |
| (3) map of Muang Nan | 50 sheets |
| (4) map of Paklai | 50 sheets |
| (5) map of Huang River | 50 sheets |

For the south region:

- | | |
|------------------------|-----------|
| (1) map of Pasak | 50 sheets |
| (2) map of Mekong | 50 sheets |
| (3) map of Dangrek | 50 sheets |
| (4) map of Phnom Kulen | 50 sheets |
| (5) Lake | 50 sheets |
| (6) Muang Trat | 50 sheets |

I beg to keep two sheets of each for the Legation and to send to the Legations in London, Berlin, Russia, and America, one sheet of each. There remain 44 sheets of each. I have packed them and entrusted them to a carrier company to be sent to Your Royal Highness.

I have the honour to be Your Royal Highness's most obedient servant,

(Signed) MOMCHAO CHARUNSAK.

รูปที่ 4 เอกสารราชการสถานทูตสยามในปารีส เลขที่ 89/525 ลงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2451/ค.ศ.1908 หม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ กฤดากร อัครราชทูตสยามประจำฝรั่งเศส ทรงกล่าวถึง "คณะกรรมการผสม - Mixed Commission of Delimitation" ว่า "ได้ทำหน้าที่สำเร็จแล้ว" และทรงรับแผนที่ชุดนี้มาจาก "Captain Tixier" เพื่อส่งมาถวาย สมเด็จพระยาเธอวงศ์ยุโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ [ที่มา Case Concerning the Temple of Preah Vihear vol. I, 1962 ICJ Pleadings, Oral Argument's Document ANNEXES TO COUNTER - MEMORIAL (NO.14), page 335.]

สัญญาอวซิงตัน พ.ศ. 2489/ค.ศ. 1946 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับรัฐบาลไทย ซึ่งกำหนดให้ฝ่ายไทยต้องถอนกำลังทหารออกจากดินแดนทั้งหมดที่ไทยเคยบุกเข้าไปครอบครองในช่วงสงคราม เนื่องจากรัฐบาลไทยนำโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ร่วมมือกับฝ่ายอักษะ คือ ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แต่เพราะมีขบวนการเสรีไทยที่นำโดย ดร.ปรีดี พนมยงค์ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกอยู่ในฐานะประเทศแพ้สงครามในครั้งนั้น เพราะฉะนั้น หากจะอ้างอิงอนุสัญญาโตเกียว พ.ศ. 2484/ค.ศ. 1941 ก็จำเป็นต้องให้ข้อมูลกับสาธารณชนว่ายังมีสนธิสัญญาอวซิงตัน พ.ศ. 2489/ค.ศ. 1946 ด้วยเช่นกัน และถึงแม้จะมีข้อถกเถียงว่า “รัฐบาลมิได้ขอสัตยาบันจากรัฐสภา” แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า รัฐบาลในขณะนั้น ก็คือ ขบวนการเสรีไทย ทำให้ประเทศชาติของเรารอดพ้นจากสถานะ “ประเทศผู้แพ้สงคราม” สามารถดำรงความเป็นเอกราชและอธิปไตยมาได้จนถึงปัจจุบัน

ประการสุดท้าย กรณีที่ “ผู้รู้อิสระ” ท่านหนึ่งออกมาโพทนาว่า “ค้นพบแผนที่ลับ” ของฝรั่งเศส นั้น แท้จริงแล้วแผนที่ดังกล่าวเป็นเพียงแผนที่ประกอบบทความซึ่งปรากฏอยู่ใน “Les relations de la France et du Siam 1860-1907” ซึ่งตัดตอนมาจากบทความในวารสารแห่งกองทหารฝรั่งเศสในอาณานิคม เขียนโดย ร้อยเอกเซฟ (le capitaine SEAUVE) อดีตสมาชิกในคณะสำรวจปาเว (Mission Pavie) ซึ่งเดินทางเข้ามาสำรวจทำแผนที่ในปี พ.ศ. 2426 เพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาและลาวอันเป็นดินแดนที่อยู่ในอารักขาของฝรั่งเศส ปัจจุบันบทความดังกล่าว กรมศิลปากรได้ทำการแปลเป็นภาษาไทย และจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “สัมพันธภาพของประเทศไทยกับประเทศสยาม พ.ศ. 2223-2450” เมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยแปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส โดย อาจารย์นันทพร บรรลือสินธุ์ [หาได้ตามศูนย์หนังสือทั่วไป เช่น ที่ศูนย์หนังสือจุฬาฯ ข่าย 72 บาท]

แผนที่ดังกล่าวปรากฏในหนังสือหน้าที่ 178 [รูปที่ 5] ซึ่งวาดขึ้นเพื่อประกอบบทความว่าด้วยอาณาบริเวณที่สยามกับฝรั่งเศสนำมาแลกกันตามสนธิสัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2450/ค.ศ. 1907 ระบุไว้ว่า "CONVENTION DU 23 MARS 1907" ซึ่งวาดขึ้นโดยไม่ระบุพิกัดองศาเส้นรุ้งและเส้นแวง รวมทั้งไม่ปรากฏสัญลักษณ์หรือระบุที่ตั้งของปราสาทพระวิหารแต่อย่างใด และด้านล่างของแผนที่ มีภาษาฝรั่งเศสระบุไว้ว่า "Revue des troupes coloniales n°65" โดยมี Henri CHARLES-LAVAUZELLE เป็น ผู้พิมพ์ [ในเอกสารใช้คำภาษาฝรั่งเศสว่า éditeur แต่ภาษาอังกฤษแปลว่า publisher แปลว่า ผู้พิมพ์]

ดังนั้น หากพิจารณาโดยหลักวิชาการพื้นฐาน "ประวัติศาสตร์" ว่าด้วย "ลำดับชั้นของหลักฐาน" ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น หลักฐานชั้นรอง หรือหลักฐานชั้นปลาย แล้ว จึงสรุปได้อย่างไม่มีข้อสงสัยว่า สถานะของการ "ค้นพบแผนที่ลับ" ของ "ผู้รู้อิสระ" รายนี้เป็นเพียงหลักฐานชั้นปลายแถวในการศึกษาเหตุการณ์เกี่ยวกับสนธิสัญญาและแผนที่ไทย (สยาม) - กัมพูชา ซึ่งมีการลงนามและทำขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ช่วงปี พ.ศ. 2447-2451/ค.ศ. 1904-1908

อย่างไรก็ตาม บรรดาผู้รู้ นักวิชาการ ทั้งที่มีและไม่มีสังกัด อาจจะต้องทบทวนสิ่งที่ตนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นอย่างเป็น "อิสระ" โดยบางครั้งขาดความรับผิดชอบทางวิชาการต่อข้อเท็จจริงและข้อมูลหลักฐานเบื้องต้น เพราะบรรดา "ความอิสระ" ทั้งหลายนั้นอาจไม่ต้องคำนึงมากนักถึงผลที่ตามมาต่อความรับรู้และความรู้สึกสาธารณะของประชาชน รวมทั้งเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวที่กำลังทำงานกันอย่างสุดความสามารถ แต่สิ่งที่ "ผู้รู้อิสระ" ทั้งหลายพูดออกไปนั้น บัดนี้ได้กลายเป็น "วาทกรรม" ที่ถูกนำไปขยายผล "เล่าสู่กันฟัง" กลายเป็น "อาณาจักรแห่งความหวาดระแวงและมีดบาดระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน" ทั้งในมิติด้านกว้างและด้านลึก

เท่าที่จำได้ อาจารย์สมฤทธิ์ ลือชัย นักวิชาการอุษาคเนย์ เคยกล่าวไว้ว่า “เรียนแล้วไม่คิด เสียเวลา แต่ถ้าคิดโดยไม่เรียน อันตราย!” และในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาต้องเพิ่มเติมด้วยว่า “เรียนมาค้นคว้ามาเป็นอย่างดี แต่กลับเอามาคิดเข้าข้างแต่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกันและกันแล้ว ก็ยังอันตราย”

ขอจบท้ายด้วยคำขวัญรณรงค์เพื่อ “สมานฉันท์อุษาคเนย์” ของ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ที่ว่า “Make Love Not War” [เพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับกรณีปราสาทเขาพระวิหาร <http://www.charnvitkasetsiri.com>]

เขาพระวิหาร กับ นักวิชาการขายชาติ และ อาณาจักรแห่งความมีดบอระหว่าง “มนุษยชาติ”

อัศรพงษ์ คำคุณ *

ในกรณีเขาพระวิหาร “ข้อหา” ของกลุ่มที่อ้างว่าต้องการ “เรียกร้องดินแดนคืน” เช่น พันธมิตรฯ หรือ ธรรมยาตราฯ ใช้เป็นเครื่องมือ “กล่าวหา” บุคคลที่ออกมาแสดงความเห็นต่างจากพวกเขา คือข้อหา “นักวิชาการขายชาติ”

ผู้เขียนเองก็ถูก “ยึดเยียด” ข้อหาประเภท “เขียนบทความเข้าข้างเขมร” ทำให้ “หมดสิ้นความเป็นคนไทย” ไปโดยปริยาย เพราะนำเสนอบทความเรื่อง “สนธิสัญญาและแผนที่ไทย (สยาม) - กัมพูชา พรหมแดนความไม่รู้ของสื่อสาธารณะ” ในมติชนรายวัน [28 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ปีที่ 31 ฉบับที่ 11189 หน้า 6]

ครั้งนี้ ผู้เขียนจึงมีจุดประสงค์ที่จะสื่อสารกับ “สังคมแห่งภูมิปัญญา” มิได้เฉพาะเจาะจงเพื่อ “ตอบโต้” ตัวบุคคลหรือกลุ่มใดโดยเฉพาะ แต่ต้องการตอกย้ำเจตนารมณ์เริ่มแรกของผู้เขียนที่มุ่งพยายามฉายภาพอีกด้านหนึ่งของบรรดาพฤติกรรม “หลุมดำ - จุดดับ” ที่กำลังวนเวียน “หลอกหลอน” กลายเป็น “อาณาจักรแห่งความหวาดระแวงและมีดบอระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน” ในสังคมปัจจุบัน

ประการแรก ท่ามกลางความขัดแย้งเรื่องดินแดนและอธิปไตยของชาติ เกิดวาทกรรมประเภท “ทางขึ้นเขาพระวิหารอยู่ฝั่งประเทศไทย” ทำให้ “ผู้รู้อิสระ” บางคนถึงกับเสนอแนวคิด “ปิดทางขึ้นไปเลย อีกไม่นานเดี่ยวเขมรก็อดตายไปเอง” แต่เมื่อมีปัญหาระหว่างประเทศ ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอุดมการณ์ “ความหวงแหนผืนแผ่นดิน” กลับกลายเป็นพี่น้องทหาร ที่ต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บ

* วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ มนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากเหตุปะทะกันตามแนวชายแดน พร้อมกับราษฎรในพื้นที่ซึ่งมีชีวิตรอยู่อย่าง “ไร้ความมั่นคง” และนับจนถึงเวลานี้ก็ยังไม่มีการออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อชะตากรรมของพวกเขาและครอบครัว

ยังคงมีแต่บรรดา กลุ่ม “ผู้รักชาติ” ที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองอันห่างไกลจากชายแดน รวมทั้งผู้เขียนเอง และบรรดา “ผู้รู้อิสระ” ที่ต่างออกมาโพทนาถึงความรักชาติของตน ผ่านสื่อมวลชนสาธารณะแขนงต่างๆ เพราะรู้ดีแก่ใจว่านี่คือ “โอกาสทอง” ที่จะได้สร้างชื่อและเป็นที่ทางต่อยอดไปสู่จุดหมายบางอย่างที่ตนคาดหวัง

ประการที่สอง กลุ่มรณรงค์มณฑลบูรพาที่เรียกร้องให้ “ยึดถือเอาอนุสัญญาโตเกียว ไม่ยึดถือสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส” หรือ “การยื่นให้ศาลโลกพิจารณาตัดสิน” ได้ “กล่าวหา” ผู้เขียนว่า “ยอมรับสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1904 และ ค.ศ. 1907 ซึ่งเป็นการเมืองรุกรานและการล่าเมืองขึ้นที่มาจากลัทธิล่าอาณานิคม หรือจักรพรรดินิยม นั่นคือยอมรับลัทธิล่าอาณานิคมและจักรพรรดินิยมว่าถูกต้องแล้ว”

แต่ในกรณีที่กำลังรณรงค์ “ทวงคืนมณฑลบูรพา” ก็สะท้อนว่ากำลัง “ดำเนินรอยตาม” นักล่าเมืองขึ้นเหล่านั้น เพราะสนับสนุนให้ประเทศไทยไปรุกรานดินแดนที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า “เต็มไปด้วยวัฒนธรรมกัมพูชา” หรืออีกนัยยะหนึ่งก็คือ ส่งเสริมให้ “มหาอำนาจไทย” มีอุดมการณ์แบบ “ลัทธิล่าอาณานิคม” นั่นเอง

ประการที่สาม ในโลกใบเล็กอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ ประเทศของเราปรากฏตัวในเวทีนานาชาติอย่างเป็นทางการด้วยการใช้นามประเทศว่า “ไทย - Thailand” เมื่อปี พ.ศ. 2482 และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา “ชาติไทย” ก็ค่อยๆ คลี่คลายอุดมการณ์และอัตลักษณ์ของตนไปตาม “กาลเทศะ” ของเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงระดับโลก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ แปลเรื่อง "เวนิสวานิช" ของ วิลเลียม เชกสเปียร์ ตอนที่ ไชลือก พุดกับ สะละรีโน ว่า "...ดูถูกกระทั้งชาติ, กลางตลาดแย่งกำไร, ยุสนายให้แห่งจิต, แหยมมิตรให้ขัดใจ; ทั้งนี้เพราะเหตุใด? เพราะเหตุที่ข้าเป็นยิวนั่นแล. นี่แนยิวไม่มีตารือ? ยิวไม่มีมือ, ไม่มีอวัยวะ, ไม่มีกายหรือเจ้าคะ, หรือไม่มีสัมผัส, ตัดฉันทะและโทษะได้สิ้นหรือไฉน? ไม่กินอาหารเหมือนกันหรือไร, หรือถูกสาตราไม่เจ็บไม่บาด, หรือไม่มีโรคอาพาธ, ไม่รักษาด้วยยาเหมือนท่าน, ไม่ร้อนไม่หนาวเพราะฤดูกาล เหมือนพวกท่าน คริสต์ดั่งละดาไฉน? ถ้าแทงเราเข้าไชร้, หรือเลียดไม่มี? ถ้าแม้ว่าจ้, หรือเราจะไม่หัวเราะ?..."

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ใครมาจากไหน มีกำเนิดในรฐานันดร ภายใต้อธิปไตยของรฐชาติใด "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" ย่อมมีอยู่อย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกันเป็นสากล ดังคำกล่าวที่ว่า "Shylock is a man first and a Jew second. -ไชลือกเป็นมนุษย์ก่อน แล้วจึงเป็นยิว"

ขอจบด้วยคำกล่าวของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ที่ว่า "เราไม่ควรมีความคิดเรื่องถือผิวหรือเชื้อชาติ แต่ควรยึดมั่นในความคิดที่ชนทุกชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติในโลกได้"



สยาม SIAM

ประเทศของเราเลือกเชื้อชาติเชื้อ

ไทย/ไท ลาว คนเมือง คนอีสาน มอญ เขมร กูย แต่จัว
แคะ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหลำ จาม ขวา มลายู ซาไก
มอแกน ทมิฬ ปาตาน ชิกซ์ เปอร์เซีย อาหรับ ฮ่อ พวน
ไทดำ ผู้ไท ชิ่น ยอง ไส้ เวียดนาม ลัวะ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง
ปะหล่อง มูเซอ อะข่า ก่ามู มลาบรี ของ บรู ญีฮูร์
ฝรั่ง (ชาติต่างๆ) แวก (ชาติต่างๆ) ลูกผสม/ลูกครึ่งต่างๆ
อีกมากมายกว่า 50 ชาติพันธุ์ ฯลฯ

A Modern Nation

www.petitiononline.com/SIAM2008/petition.html
www.petitiononline.com/siam2007/petition.html

เลขอนุญาต ที่ ค. ๖/๒๕๑๙

เลขที่คำขอ ที่ ๖/๒๕๑๙

ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคมหรือองค์การ

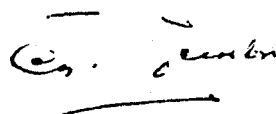
ตามที่
ได้ขออนุญาตจัดตั้ง
โดยวัตถุประสงค์เพื่อ

- นายป๋วย อึ๊งภากรณ์
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๑. ส่งเสริมการจัดทำตำราภาษาไทยในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ทั้งระดับมหาวิทยาลัย และก่อนมหาวิทยาลัย
 ๒. เผยแพร่ตำราของมูลนิธิในหมู่นักเรียนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ทั่วราชอาณาจักร
 ๓. ส่งเสริมการเรียบเรียงงานวิจัย และตำราชั้นสูง และรวบรวมเอกสาร
ทางวิชาการออกตีพิมพ์
 ๔. ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 ๕. ไม่ทำการค้ากำไร และไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

และมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นั้น

กรรมการศาสนาได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ดำเนินการจัดตั้งได้ และขอให้ปฏิบัติตามคำสั่งและ
ข้อบังคับของกรรมการศาสนา โดยเคร่งครัด

อนุญาต ณ วันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙



(นายวัชร เอี่ยมโรต)
อธิบดีกรมการศาสนา

จัดโดย

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มูลนิธิโดยต่างประเทศไทย,
บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มวล.,
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ.,
สถาบันไทยคดีศึกษา มธ., หลักสูตรครอบครัวไท ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มธ., สมาคมจดหมายเหตุสยาม และ กองทุนจิตร ภูมิศักดิ์,
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สถาบันทักษิณคดีศึกษา มท.,
วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ มธ., ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร